

4.7.2002

57/532/2000

JULKINEN

**VIESTINTÄVIRASTON PÄÄTÖS SONERAN METALLIJOHTIMISTEN TILAAJAYHTEYKSIEN
SEKÄ KIIINTEIDEN YHTEYKSIEN HINNOITTELUSTA JA TARJOAMISESTA**

Asianosaiset

Sonera-konsernin teleyritykset Sonera Oyj, Sonera Carrier Networks Oy
ja Sonera Entrum Oy

Toimenpidepyynnön tekijä

Telepohja Oy

SISÄLLYSLUETTELO

1	ASIAN VIREILLETULO	3
2	TILAAJAYHTEYDET JA KIINTEÄT YHTEYDET	4
3	TILAAJAYHTEYKSIEN JA KIINTEIDEN YHTEYKSIEN VUOKRAAMISTA JA HINNOITTELUA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET.....	4
3.1	EY:n säännökset.....	4
3.2	Kansallinen lainsäädäntö.....	5
4	VIESTINTÄVIRASTON TOIMIVALTA	7
5	ASIAN KÄSITTELY VIESTINTÄVIRASTOSSA	8
6	SONERAN NOUDATTAMAT VUOKRAUSPERIAATTEET	9
6.1	Keskusalueiden jakaminen keskitinalueisiin	9
6.2	Metallijohtimisten yhdysjohto-osuuksien vuokraaminen alueverkosta	10
7	SONERAN YHTEYKSIEN HINNOITTELUN RAKENNE, TASAPUOLISUUS SEKÄ KOHTUULLISUUS KUSTANNUKSIIN NÄHDEN.....	11
7.1	Telepohjan ja Soneran näkemykset.....	11
7.2	Viestintäviraston arviointi Soneran hinnoittelusta	12
7.2.1	Hinnoittelurakenne ja tasapuolisuus.....	12
7.2.2	Hintojen kohtuullisuus kustannuksiin nähden	13
8	VIESTINTÄVIRASTON RATKAISU	18

LIITTEET

Yritykset

Telepohja Oy

Telepohja Oy (jäljempänä Telepohja) on Oulun Puhelin Oyj:n, Pohjanmaan PPO Oy:n ja Kajaanin Puhelinosuuskunnan omistama yritys. Se kuuluu Finnet-ryhmään ja tarjoaa Lapin läänissä puhe-, data- ja matkapuhelinpalveluja.

Sonera- konserni

Sonera-konsernin liikevaihto vuonna 2001 oli noin 2,2 miljardia euroa. Paikallisessa teletoinnassa Suomessa konsernin markkinaosuus on yli 90 prosenttia liittymämäärän mukaan laskettuna niillä alueilla, joilla sillä oli rajoitukseton oikeus paikallisen teletoinnin harjoittamiseen 31.12.1993. Muilla alueilla Suomessa sen markkinaosuus paikallisessa teletoinnassa on kuitenkin alle 10 prosenttia.

Liikenne- ja viestintäministeriön päätöksen¹ mukaan Sonera-konsernin teleyrityksillä Sonera Oyj:lla, Sonera Carrier Networks Oy:lla, Sonera Entrum Oy:lla ja Sonera Solutions Oy:lla on huomattava markkinavoima paikallisessa teletoinnassa kiinteissä televerkkoissa niillä maantieteellisillä alueilla, joilla Posti- ja telelaitoksella oli rajoitukseton oikeus paikallisen teletoinnin harjoittamiseen 31.12.1993.

Sonera Entrum Oy

Yhtiön liikenne- ja viestintäministeriölle tekemän teletointailmoituksen mukaan yhtiö tarjoaa yleisiä televerkkopalveluja ja yleisiä telepalveluja kiinteässä paikallisteleverkossa.

Sonera Carrier Networks Oy

Yhtiön liikenne- ja viestintäministeriölle tekemän teletointailmoituksen mukaan yhtiö tarjoaa yleisiä televerkkopalveluja kiinteässä televerkossa (paikallis-, kauko- ja kansainvälinen televerkko).

1 ASIAN VIREILLETULO

Telepohja Oy teki 25.1.2000 Viestintävirastolle (silloinen Telehallintokeskus) toimenpidepyynnön, jossa se pyysi Viestintävirastoa tutkimaan Sonera Oyj:n tilaajayhteyksien ja kiinteiden yhteyksien hinnoittelun lainmukaisuuden. Toimenpidepyynnössään Telepohja katsoi, että Soneran tilaajayhteyksien ja kiinteiden yhteyksien hinnoittelu muodostaa selkeän markkinoille pääsyn esteen niillä alueilla, joilla Soneralla on huomattava markkinavoima paikallisessa teletoinnassa, sekä pyysi Viestintävirastoa selvittämään myös, kohtelee ko Sonera tasapuolisesti omaa telepalveluyritystään ja muita teleyrityksiä.

¹ Liikenne- ja viestintäministeriön päätös Sonera-konserniin kuuluvien teleyritysten Sonera Oyj:n, Sonera Carrier Networks Oy:n, Sonera Entrum Oy:n, Sonera Solutions Oy:n ja Sonera Plaza Oy:n huomattavasta markkinavoimasta teletoinnassa 20.6.2002 DN:o 861/32/2002.

2 TILAAJAYHTEYDET JA KIINTEÄT YHTEYDET

Tilaajayhteysklien tarjontaa koskevan EY:n asetuksen N:o 2887/2000² 2 artiklan mukaan tilaajayhteudellä tarkoitetaan kierrettyjä metallisia pari-johtoja, jotka yhdistävät tilaaajan tiloissa olevan verkon liityntäpisteen ristikytkentätelineeseen tai vastaavaan kiinteän yleisen puhelinverkon verkkoelementtiin. Viestintämarkkinalain (396/1997) 4 §:n mukaan tilaa- jayhteudellä tarkoitetaan televerkon osaa, joka on liittymän ja sitä lähimmän sellaisen telelaitteen välillä, jolla voidaan ohjata viestejä. Viestintämarkkinalain säännökset koskevat kaikkia kiinteän verkon tilaa- jayhteysklien, mutta EY:n asetus sääntelee vain metallijohtimisia tilaa- jayhteysklien.

Käytännössä tilaajayhteys on tiedonsiirtoon soveltuva johto tilaa- jain sijaintikiinteistön talojakamosta lähimpään kytkentäpisteeseen eli keskit- timen tai keskuksen ristikytkentätelineeseen. Tilaajayhteys on yleensä ti- laajaverkon kaapeleiden metallisista johdinpareista kytketty passiivinen johto, ns. metallijohtiminen tilaa- jayhteys. Tilaajayhteys voi myös joissa- kin harvoissa tapauksissa olla toteutettu tilaa- javerkossa toimivan aktiivi- sen siirtojärjestelmän avulla. Tilaa- jayhteysklien Telepohjan toimenpi- depyyntö koskee vain metallijohtimisia tilaa- jayhteysklien.

Viestintämarkkinalain 4 §:n mukaan kiinteällä yhteydellä tarkoitetaan te- leverkkopalvelua, jossa ilman valintaista kytkentää tarjotaan selkeää siir- tokapasiteettia televerkon liityntäpisteiden välillä. Telepohjan toimenpi- depyynnössä esitetyn perusteella voidaan todeta, että toimenpi- depyyntö koskee tilaa- jayhteysklien lisäksi vain Soneran liityntäverkon hinnastossa tarkoitettuja, kahdesta kiinteän paikallisverkon tilaa- jayhteysklien kytket- tyjä liityntäverkon kiinteitä yhteyksiä sekä alueverkon metallijohtimisten kaapeleiden pareista muodostettuja kiinteitä yhteyksiä (yhdysohjo- osuuksia).

3 TILAAJAYHTEYKSIEN JA KIINTEIDEN YHTEYKSIEN VUOKRAAMISTA JA HINNOITTELUA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

3.1 EY:n säännökset

Tilaa- jayhteysklien vuokraamista ja hinnoittelua sääntelee edellä mainittu EY:n asetus tilaa- jayhteysklien eriytetystä tarjoamisesta. Asetuksen 3 ar- tiklan 2 kohdan mukaan kiinteiden yleisten puhelinverkojen tarjoami- ssa huomattavan markkinavoiman omaavien teleyritysten on toteutet- tava muiden teleyritysten kohtuulliset pyynnöt saada eriytetty oikeus käyttää tilaa- jayhteysklien³ ja liitännäispalveluja⁴ avoimin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Kyseisten huomattavan markkinavoiman omaavien teleyritysten on tarjottava muille teleyrityksille vastaavia toimintoja sa- moin ehdoin ja samassa aikataulussa kuin ne tarjoavat omille yksiköil-

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2887/2000 tilaa- jayhteysklien eriytetystä tarjoamisesta, EYVL 30.12.2000 L 336 s. 4

³ "Tilaa- jayhteysklien eriyteyllä käyttöoikeudella" tarkoitetaan tilaa- jayhteysklien täysin eriytettyä käyttöoikeutta (tilaa- jayhteysklien tai sen osien vuokraamista) ja tilaa- jayhteysklien rinnakkaiskäyttöoikeutta.

⁴ "Liitännäispalveluilla" tarkoitetaan tilaa- jayhteysklien eriytetyn käyttöoikeuden tarjoamiseen liittyviä edellytyksiä, kuten rinnakkain sijoittamisessa tarvittavia laitteita, yhteyskaapeleita ja asiaan kuuluvia tietotekniikkajärjestelmiä, joita käyttöoikeuden saaneen on voitava käyttää tarjotukseen palveluja kilpailukykyiseltä ja tasapuoliselta pohjalta.

leen tai osakkuusyrittäksilleen. Edelleen 3 artiklan 3 kohdan mukaan kyseisten huomattavan markkinavoiman omaavien teleyritysten tilaajayhteyksien ja liitännäispalvelujen eriytetystä tarjonnasta perimien hintojen tulee perustua kustannuslähtöisyyteen.

Asetuksen johdanto-osan 11 kohdassa todetaan, että:

"Tilaajayhteyksien ja niihin liittyvien toimintojen kustannuslaskentaan ja hinnoitteluun olisi sovellettava avoimia, kehtään syrjimättömiä ja objektiivisia sääntöjä tasapuolisuuden varmistamiseksi. Hinnoittelusäännöillä olisi varmistettava, että tilaajayhteyden tarjoaja pystyy kattamaan kustannuksensa sekä saamaan kohtuullista tuottoa paikallisliityntäverkon pitkän ajan kehittämisen ja päivittämisen varmistamiseksi. Tilaajayhteyksien hinnoittelusäännöillä olisi edistettävä tervettä ja kestävää kilpailua unohtamatta vaihtoehtoiseen perusrakenteeseen tehtävien investointien tarpeellisuutta, ja varmistettava, ettei kilpailu vääristy varsinkaan niin, että ilmoitetun operaattorin⁵ tukku- ja vähittäishintojen välille jäisi kohtuuttoman pieni marginaali. Tässä yhteydessä on tärkeää kuulla kilpailuviranomaisia."

EY:n asetuksen 1 artiklan 4 kohdan mukaan asetuksella ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeuksia pitää voimassa tai ottaa käyttöön yhteisön oikeuden mukaisia toimenpiteitä, jotka sisältävät yksityiskohtaisempia säännöksiä kuin asetuksessa olevat ja/tai asetuksen soveltamisalan ulkopuolella olevia säännöksiä, muun muassa muuntyyppisten tilaajayhteyksien infrastruktuurien osalta.

Euroopan komissio on lisäksi antanut suosituksen⁶ ja tiedonannon⁷ tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta.

3.2 Kansallinen lainsäädäntö

Viestintämarkkinalain 15 § 1 mom. 2 kohta

Jokaisella on oikeus vuokrata televerkkoyrityksiltä yleisen televerkon välityskyvyn sallimissa rajoissa tilaajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä osoittamiensa televerkon kohtien välille, jollei ministeriö 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa toisin määrää, ja käyttää niitä televiestintään tai tarjoessaan telepalveluita edelleen käytettäväksi.

⁵ Ilmoitetulla operaattorilla EY:n asetuksessa tarkoitetaan kiinteän yleisen puhelinverkon operaattoreita, jotka jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen on nimennyt huomattavassa markkina-asemassa oleviksi kiinteiden yleisten puhelinverkkojen tarjoamisessa.

⁶ Komission suositus tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta: Kilpailun mahdollistaminen kaikessa sähköisessä viestinnässä, mukaan luettuina laajakaistamultimedia ja nopea Internet, 2000/417/EY, EYVL L 156, 29.6.2000, s. 44.

⁷ Komission tiedonanto tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta: Kilpailun mahdollistaminen kaikessa sähköisessä viestinnässä, mukaan luettuina laajakaistamultimedia ja nopea Internet, 2000/C 272/10, EYVL C 272, 23.9.2000, s. 55.

Viestintämarkkinalain 18 §

Teleyrityksen toiselle teleyritykselle vuokraamista tilaajayhteysistä perimiä maksuja on säännelty viestintämarkkinalain 18 §:n 3 momentissa, jonka mukaan:

"Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen teleyritysten keskinäisten maksujen tulee olla tasapuoliset ja kohtuulliset suoritteiden tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin nähden, milloin:

1) maksun perii 15 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella toiselle telepalveluyritykselle vuokratusta tilaajayhteystestä televerkkoyritys, jolla on huomattava markkinavoima ja joka toimii televerkossaan myös telepalveluyrityksenä;

Edelleen 18 §:n 4 momentin mukaan:

"Ministeriö määrää tarvittaessa tässä pykälässä tarkoitettujen telemaksujen yleisistä perusteista, kustannusten laskeamisesta, maksujen julkisuudesta ja erittelystä. Määräysten mukaisen maksun tulee kattaa suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten ohella kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. ..."

Kun viestintämarkkinalain 18 §:n 3 momenttia muutettiin lailla 314/2001 (HE 73/2000), lakiesitystä koskevissa liikennevaliokunnan mietinnössä ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa ei käsitelty erityisesti ehdotetun 18 §:n 3 momentin ja EY:n asetuksen 3 artiklan 3 kohdan sisällöllistä vastaavuutta⁸. Liikennevaliokunnan mietinnössä kuitenkin todetaan, että tilaajayhteiden eriytettyä tarjontaa koskevan EY:n asetuksen säännöksiä voidaan poikkeuksellisesti selventää hallituksen esityksen kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä.

EY:n asetuksen 3 artiklan 3 kohtaan sisältyvä velvoite hintojen kustannuslähtöisyydestä vastaa sisällöltään viestintämarkkinalain 18 §:n säännöksiä, joiden mukaan tilaajayhteysistä perittyjen maksujen tulee olla kohtuulliset suoritteiden tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin nähden ja maksu voi kattaa kohtuullisen tuoton sijoitetulle pääomalle. EY:n asetusta ja viestintämarkkinalain 18 §:n säännöksiä sovelletaan rinnakkain tilaajayhteysien hinnoitteluun.

Liikenneministeriön päätös 468/1997

Teleyrityksen toiselle teleyritykselle vuokraamista tilaajayhteysistä perimiä maksuja on säännelty myös liikenneministeriön päätöksessä kiinteiden televerkkojen tilaajayhteysien vuokraamisesta teleyrityksille (468/1997). Ministeriön päätöksen 7 § (Tilaajayhteysien hinnoittelu) sisältää EY:n asetusta yksityiskohtaisempia säännöksiä tilaajayhteysien hinnoittelusta:

"Televerkkoyrityksen tulee ylläpitää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetuista tilaajayhteysistä ja 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista saatavuuskyselyiden vastauksista hinnastoa. Hinnasto on laadittava telemarkkinalain 18 §:ssä säädettyjä

⁸ LiVM 1/2001 ja PeVL 5/2001

periaatteita noudattaen ja sitä on pidettävä maksutta kaikkien teleyritysten saatavilla.

Tilaaajayhteyksistä voidaan antaa hinnaston mukaisesti määräalennuksia, jotka ovat tasapuolisia ja kohtuullisessa suhteessa tilaaajayhteyksien tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin."

Kiinteät yhteydet

Liikenneministeriön päätöksessä eräiden Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä tarkoitetuista kiinteiden yhteyksien tarjonnasta (1301/1997) on mm. määrätty kiinteiden yhteyksien vähimmäisvalikoima, joita huomattavan markkinavoiman omaavien teleyritysten tulee yksin tai yhdessä muiden kanssa tarjota toimialueellaan. Toimenpidepyynnössä tarkoitettut alueverkon yhdysjohto-osuudet ja liityntäverkkojen kiinteät yhteydet eivät sisälly tähän vähimmäisvalikoimaan.

Kahdesta tilaaajayhteydestä muodostetut liityntäverkon kiinteät yhteydet kuuluvat käytännössä teleyritysten tarjontavalikoimaan, sillä käyttäjä tai toinen teleyritys on aina oikeutettu vuokraamaan tarvittavat tilaaajayhteydet ja niiden kytkemisen toisiinsa.

Eräistä Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä tarkoitetuista telemaksuista annettu liikenneministeriön päätös (1300/1997) sisältää säännöksiä kiinteiden yhteyksien hinnoittelusta sekä teleyritysten kustannuslaskentajärjestelmistä. Ministeriön päätöksen 2, 3 ja 4 §:n mukaan paikallisteletoinnassa huomattavan markkinavoiman omaavien teleyritysten kiinteistä yhteyksistä perimien maksujen tulee olla kohtuullisessa suhteessa suoritekustannuksiin ja selkeät, jos käyttäjän kaikki tilaaajayhteydet on toteutettu alle 2 Mbit/s kahdensuuntaisilla yhteyksillä. Säännöksiä sovelletaan Telepohjan toimenpidepyynnössä tarkoitettuihin alueverkon yhdysjohto-osuuksiin, jos niitä tarjotaan vuokrattavaksi.

Sonera- konsernin yhtiöiden HMV-asema paikallisessa teletoinnassa

Liikenne- ja viestintäministeriön päätöksen⁹ mukaan Sonera-konsernin teleyrityksillä Sonera Oyj:lla, Sonera Carrier Networks Oy:lla, Sonera Entrum Oy:lla ja Sonera Solutions Oy:lla on huomattava markkinavoima paikallisessa teletoinnassa kiinteissä televerkoissa niillä maantieteellisillä alueilla, joilla Posti- ja telelaitoksella oli rajoitukseton oikeus paikallisen teletoinnin harjoittamiseen 31.12.1993.

4 VIESTINTÄVIRASTON TOIMIVALTA

EY:n asetuksen 2887/2000 4 artiklan 1 kohdan mukaan kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että tilaaajayhteyksien eriytetyn käyttöoikeuden hinnoittelu edistää tervettä ja järkevää kilpailua. Asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus vaatia huomattavan markkinavoiman omaavia teleyrityksiä toimittamaan asetuksen täytäntöönpanon kannalta merkityksellisiä tietoja. Edelleen kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oikeus vaatia, kun tämä on perusteltua, teleyrityksiä tekemään

⁹ Katso edellä alaviite 1.

muutoksia tilaajayhteyksien hinnoitteluun. Asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaan kansalliset sääntelyviranomaiset voivat, kun tämä on perusteltua, puuttua asiaan omasta aloitteestaan varmistaakseen, ettei ketään syrjitä sekä varmistaakseen terveen kilpailun, taloudellisen tehokkuuden ja mahdollisimman suuren hyödyn käyttäjille.

Viestintämarkkinalain 35 a §:n mukaan EY:n säädöksissä tarkoitettuna kansallisena valvonta- ja sääntelyviranomaisena toimii Telehallintokeskus, jollei laissa toisin määrätä. Viestintähallinnosta annetun lain (625/2001) 5 §:n mukaisesti Telehallintokeskukselle lainsäädännössä säädettyt tehtävät kuuluvat nykyisin Viestintävirastolle.

Viestintämarkkinalain 35 §:n mukaan Viestintäviraston tehtävänä on valvoa telemarkkinalain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. 36 §:n mukaisesti se, joka katsoo, että teleyritys toimii viestintämarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti, voi saattaa asian Viestintäviraston tutkittavaksi. Tarvittaessa virheen tai laiminlyönnin tehnyt on veloitettava korjaamaan menettelynsä.

5 ASIAN KÄSITTELY VIESTINTÄVIRASTOSSA

Viestintävirasto pyysi 11.2.2000 Sonera Oyj:ltä selvityksen Telepohjan toimenpidepyynnön johdosta. Sonera Oyj ja Sonera Entrum Oy toimittivat Viestintävirastolle yhteisen selvityksensä asiassa 13.3.2000. Myöhemmät selvitykset vuonna 2000 olivat Sonera Carrier Networks Oy:n ja Sonera Entrum Oy:n yhteisesti antamia. Tässä päätöksessä jäljempänä Soneralla tarkoitetaan Sonera Oyj:tä, Sonera Carrier Networks Oy:tä ja Sonera Entrum Oy:tä.

Viestintävirasto lähetti Telepohjalle vastineen antamista varten Soneran selvityksen 13.3.2000 lukuun ottamatta Soneran liikesalaisuuksia koskevia osia. Telepohja antoi vastineensa 12.6.2000. Soneran ja Viestintäviraston edustajat tapasivat 25.8.2000 ja keskustelivat Soneran 13.3.2000 antamista selvityksistä ja laskelmista. Samassa tilaisuudessa Sonera antoi Viestintävirastolle 17.4.2000 päivätyn Sonera Entrum Oy:n reguloitujen verkkotuotteiden hinnaston, joka oli tullut takautuvasti voimaan 1.1.2000 lukien ja oli näin ollen peruuttanut 1.1.2000 voimaan tulleen hinnaston. Sonera toimitti vielä lisäselvitystä Viestintävirastoon 21.9.2000 sekä 11.12.2000. Toukokuussa 2002 Viestintävirasto lähetti Soneralle lausunnon asiasta tekemänsä päätösmuistion sekä selvityspyynnön mm. määräalennusten osalta. Sonera toimitti selvityksensä Viestintävirastoon 28.5.2002.

Tällä hetkellä Soneralla on voimassa hinnasto 1.1.2001, joka poikkeaa tilaajayhteyksien ja liityntäverkon kiinteiden yhteyksien osalta 1.1.2000 hinnastosta vain alennusperusteisiin tehdyn, merkitykseltään vähäisen muutoksen osalta. Hinnastosta on lisäksi poistettu alueverkon metallijohdot.

6 SONERAN NOUDATTAMAT VUOKRAUSPERIAATTEET

6.1 Keskusalueiden jakaminen keskitinalueisiin

Toimenpidepyynnössään Telepohja esittää, että

"Sonera on tuotteistanut kuparijohtoverkon vuokrauksen koko maassa siten, että jokainen keskitinalue käsitellään omana tilaajayhteytenä. Keskitin välinen yhteys (entinen ensiökaapeli) on puolestaan toteutettu siten, että tämä vuokrataan ns. yhdysjohto-osuutena. Keskitinalueet ovat erittäin pieniä. Soneran menettely johtaa siihen, että yhteyksiä vuokraava kilpailija joutuu vuokraamaan tilaajayhteyden siten, että se muodostuu kahden keskitinalueen tilaajajohtoyhteydestä ja yhdysjohto-osuudesta. Näin ollen yhteyksiä vuokraava teleyritys joutuu maksamaan useaan kertaan erilliset asennus- ja kuukausimaksut. Menettelyllään Sonera on pakottanut yhteyksiä vuokraavan operaattorin joko rakentamaan omat syöttökaapelit jokaiselle keskitinalueelle tai maksamaan kohtuuttoman suuria verkon vuokrausmaksuja".

Telepohjan mukaan Soneran Rovaniemen kaupungissa sijaitsevat entiset noin viisi keskusaluetta on jaettu noin 20 keskitinalueeseen. Telepohja toteaa, että "Telepohjan osalta tämä johtaa siihen, että Telepohjan on pakko joko rakentaa oma syöttökaapeli jokaiseen keskittimeen tai vuokrata kolme johto-osuutta jokaista tilaajayhteyttä varten."

Sonera toteaa vastineessaan 13.3.2000, että se "rakentaa ja uudistaa alue- ja liityntäverkkoa ottaen huomioon asiakastarpeen ja kustannusten optimoinnin. Muutokset tehdään siten, että muutokset tukevat verkon mahdollisimman tehokasta käyttöä asiakastarpeet huomioon ottaen. Muutosten yhteydessä verkon rakenne (liityntäverkon ja alueverkon raja) saattaa muuttua." Vastineessa Sonera myös esittää olevansa "halukas kysyttäessä tiedottamaan suunnitelmistaan uusien keskitinalueiden perustamisesta siten, että verkkoa vuokraavalle operaattorille jää kohtuullinen aika rakentaa esimerkiksi yhdyskaapelit uusille verkkoalueille."

Vastineessaan 12.6.2000 Soneran vastineeseen Telepohja toteaa, ettei se ole edellyttänyt, ettei verkkoa saisi uudistaa. Telepohjan mukaan "verkon uudistamista ei kuitenkaan saa tehdä tavalla, joka käytännössä estää kilpailijoiden toiminnan markkinoilla." Telepohja katsoo myös, "ettei Sonera ole riittävästi etukäteen tiedottanut verkon uudistamisen aiheuttamista muutoksista. Soneran toteuttamilla muutoksilla on kuitenkin ollut merkittävä vaikutus Telepohjan toimintaedellytyksiin."

Viestintäviraston kanta

Kuten Telepohja esittää, verkkoon tehtävät muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi tilaajayhteyksiä vuokralle ottaneen teleyrityksen toimintaan. Asiaa ei ole kuitenkaan säännelty voimassa olevassa lainsäädännössä. Viestintäviraston tilaajayhteyksien rinnakkaiskäytöstä ja laittilojen vuokrauksesta 22.12.2000 antaman suosituksen¹⁰ mukaan keskitinalueiden muutostöistä, jotka vaikuttavat tilaajayhteyksien ominaisuuksiin tai kytkentäpaikkojen sijaintiin, tulisi tiedottaa vuokraajalle vähintään 6 kuukautta etukäteen ja muista tilaajaverkon

¹⁰ Viestintäviraston suositus: Tilaajayhteyksien rinnakkaiskäyttö ja laittilojen vuokraus, THK 304/2000 S

suunnitelluista muutostöistä vähintään 2 kuukautta etukäteen. Suositus valmisteltiin yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Sonera on sitoutunut suosituksen mukaiseen tiedotuskäytäntöön 1.1.2001 voimaan tulleissa tilaajayhteyksien vuokrausehdoissaan. Näin ollen Soneran toiminnassa ei ole tältä osin huomauttamista.

6.2 Metallijohtimisten yhdysjohto-osuuksien vuokraaminen alueverkosta

Telepohjan mukaan Sonera on ilmoittanut, ettei se vuokraa ja ylläpidä metallijohtimisia yhdysjohto-osuuksia keskitinalueiden välillä. Telepohjan mielestä tämä merkitsee sitä, että Telepohja joutuu tuomaan omat syöttöyhteydet jokaiselle keskitinalueelle ja että Soneran noudattama menettely käytännössä estää kilpailun täysin.

Vastineessaan 13.3.2000 Sonera katsoo, että sen tuotteistamat metallijohtimiset yhteydet noudattavat viestintämarkkinalain 15 §:ää sekä liikenneministeriön päätöstä 1301/1997 ja että Soneran noudattama tuotteistus ja tarjontavalikoima perustuvat voimassa oleviin säädöksiin eikä tuotteistamisella ole pyritty muodostamaan estettä markkinoille pääsyyn.

Sonera toteaa, että se vuokraa vapaana olevia metallijohtimisia yhteyksiä niistä alueverkon kaapeliosuuksista, joita Sonerakin käyttää kahden eri keskitinalueen yhdistämiseen. Sonera katsoo, ettei se kuitenkaan voi vuokrata yhteyksiä kaapeliosuuksilta, jotka on päätetty lopettaa verkon optimoinnin vuoksi ja ettei sille ole säädöksissä asetettu tällaista velvollisuutta. Useille keskittimille on vanhan kuparijohtimisen kaapelin rinnalle rakennettu sen korvaava valokaapeli. Useimmissa tapauksissa kuparijohtiminen kaapeli on vanha, käyttöiän loppuvaiheessa oleva kaapeli, joka on tarkoitus romuttaa. Rinnakkaisten alueverkon kaapeleiden ylläpito pienellä käyttöasteella ei Soneran mielestä ole liiketoiminnallisesti kannattavaa.

Vastineessaan 12.6.2000 Telepohja esittää epäilyn, että "Sonera käyttää edelleen alueverkon kaapeleita omien tilaajiensa kytkemiseen toiselle keskitinalueelle ja samalla estää Telepohjan vuokraamisen sillä perusteella, ettei vanhaa verkkoa ylläpidetä." Sonera kiistää tämän epäilyn 21.9.2000 antamassaan lisäselvityksessä. Sonera ilmoittaa kohtelevansa omaa telepalveluyritystään ja muita teleyrityksiä tasapuolisesti. "Mikäli kuparikaapelia ei enää vuokrata kilpailevalle operaattorille, ei sitä vuokrata myöskään omalle palveluoperaattorille. Romutuspäätöksen tekohetkellä käytössä olevien parien vuokraaminen jatkuu kunnes niitä koskevat sopimukset ovat irtisanomisen seurauksena päättyneet".

Soneran selvitykseen 11.12.2000 sisältyi tiedot Rovaniemen alueverkon metallijohtimisten kaapeleiden käytöstä. Niiden mukaan lähes kaikissa kaapeleissa oli Soneran omien yhteyksien lisäksi myös muiden teleyritysten vuokraamia yhteyksiä.

Viestintäviraston kanta

Viestintämarkkinalain 15 §:n mukaan jokaisella käyttäjällä on oikeus vuokrata televerkkoyrityksiltä yleisen televerkon välityskyvyn sallimissa rajoissa tilaajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä osoittamiensa televerkon kohtien välille ja käyttää niitä televiestintään tai tarjotessaan

telepalveluja edelleen käytettäväksi. Televerkkoyrityksen, esimerkiksi Soneran, on siis tarjottava jokaiselle käyttäjälle palveluvalikoimassaan olevia tilaajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä.

Liikenneministeriön päätöksessä 1301/1997 on lueteltu kiinteiden yhteyksien vähimmäisvalikoima ja määritelty näiden yhteyksien tekniset ominaisuudet. Markkinavoimaltaan huomattavien teleyritysten, jotka tarjoavat kiinteitä yhteyksiä yleisten televerkkojen käyttäjille, tulee yksin tai yhdessä muiden teleyritysten kanssa tarjota toimialueellaan vähimmäisvalikoiman mukaisia kiinteitä yhteyksiä. Ministeriön päätös ei velvoita teleyritystä toteuttamaan kiinteitä yhteyksiä tietyllä tekniikalla, vaan määrittelee standardit, joiden mukaisia kiinteitä yhteyksiä sen on tarjottava. Ministeriön päätös ei siten velvoita teleyrityksiä tarjoamaan tai ylläpitämään yhdysverkon kupariyhteyksiä, kunhan päätöksen edellyttämän valikoiman mukaisia kiinteitä yhteyksiä on saatavilla. Soneralla on tarjolla kaikki vähimmäisvalikoiman mukaiset kiinteät yhteydet.

Edellä esitetyn perusteella Viestintävirasto katsoo, ettei Sonera ole toiminut säännösten vastaisesti lopettaessaan alueverkossaan uusien vuokrasopimusten tekemisen metallijohtimisista yhdysjohto-osuuksista kohteissa, joissa se on päättänyt romuttaa valokaapelilla korvatus metallijohtimisen kaapelin silloin, kun uusien vuokrasopimusten tekeminen oman telepalveluyrityksen kanssa on myös lopetettu.

7 SONERAN YHTEYKSIEN HINNOITTELUN RAKENNE, TASAPUOLISUUS SEKÄ KOHTUULLISUUS KUSTANNUKSIIN NÄHDEN

7.1 Telepohjan ja Soneran näkemykset

Telepohjan käsityksen mukaan Soneran hinnoittelu ei ole kustannusvastaavaa. Telepohja katsoo, että hinnoittelurakenteen johdosta kytkentämaksut peritään useaan kertaan ja että taajama-alueen ja haja-asutusalueen hintaero ei voi perustua kustannuksiin. Telepohja epäilee myös hinnoittelun tasapuolisuutta ja pyytää Viestintävirastoa erityisesti selvittämään, miten Soneran televerkkoyritys laskuttaa sisäisesti Soneran telepalveluyritystä ja tutkimaan, ovatko nämä menettelytavat tasapuoliset.

Hinnastonsa¹¹ mukaisesti Sonera käyttää tilaajayhteyksien ja kiinteiden yhteyksien hinnoittelussa kolmijakoa siten, että hinta riippuu siitä, onko kyseessä taajama-alue, haja-asutusalue I vai haja-asutusalue II. Soneran käyttämä aluejako perustuu kuntajakoon.

Telepohja esittää toimenpidepyynnössään esimerkkinä, että Rovaniemen kaupunki on Soneran hinnaston mukaan taajama-aluetta (halvimmat hinnat). Sen sijaan Rovaniemen kaupunkiin välittömästi liittyvä Saarenkylän asemakaava-alue kuuluu Rovaniemen maalaiskuntaan ja on siten Soneran hinnaston mukaan haja-asutusaluetta II (kalleimmat hinnat). Telepohja katsoo, ettei Soneran käyttämä aluejako ole kustannusperusteinen, koska yhteyksien vuokraamisesta aiheutuvat kustannukset eivät juurikaan poikkea näillä alueilla. Telepohjan käsityksen mukaan taajama-alueiden tilaajayhteyden ja haja-asutusalueen II vuokran suurta hinnaneroa ei pystytä perustelemaan

¹¹ Sonera Entrum Oy:n liityntäverkon tuotteiden hinnasto 1.1.2001.

kustannuksilla. Telepohja katsoo, että erityisesti haja-asutushinnoittelu on kohtuuttoman korkea.

Sonera toteaa vastineessaan 13.3.2000, että sen hinnastot on laadittu Soneran operaattori- ja loppuasiakastuotteiden osalta perustuen kustannusrakenteeseen, jonka eräänä mittarina hinnoittelurakenteen osalta on pidetty kunnan asukastiheyttä. Soneran mielestä edellä mainittu jaottelu on edellytys hinnoittelun selkeydelle, tasapuolisuudelle sekä järjestelmän ylläpidolle. Kytkeäntämaksut on puolestaan määritelty yhteyksien kytkemiseen keskimäärin tarvittavan työmäärän perusteella.

Edelleen Sonera katsoo, että sen hinnoittelua on sen vastineessa esitetyn laskelman valossa pidettävä kohtuullisena. Sonera toteaa, että "On ilmeisen selvää, että kustannusrakennetta ja siitä johdettavaa hinnastoa ei voida lähtökohtaisesti mm. hallintamielessä jakaa jokaisen yhteyden osalta yksittäiseen hinnoitteluun tai jos näin tehdään, johtaa se yleisen kustannustason nousuun, jota ei voida pitää tavoiteltavana. Asiassa tulee myös huomioida, että kyseessä on alalla vallitseva käytäntö, joka perustuu voimassa oleviin säädöksiin."

Sonera ilmoittaa vastineessaan 13.3.2000, että "metallijohtimisten tilaaja- ja kiinteiden yhteyksien hinnoittelussa ja kaupankäynnissä Sonera Carrier Networks Oy käyttää kaikkiin operaattoreihin, mukaan lukien sisäiset operaattorit, samaa hinnoittelua ja alennuskäytäntöä".

Soneran vastine sisältää jälleenhankintahinnasta laskettuihin poistoihin, sitoutuneelle pääomalle laskettuun [...] ¹² % tuottoon sekä kustannuseurannan mukaisiin käyttökustannuksiin perustuvan hinnoittelulaskelman tilaajayhteyksien ja kiinteiden yhteyksien kuukausivuokriille. Lisäksi vastineeseen sisältyy asennus- ja siirtomaksujen perusteena käytetyt arviot asennuksen ja siirron yhteydessä syntyvistä kustannuksista sekä perusteluja alennuskäytännölle.

7.2 Viestintäviraston arviointi Soneran hinnoittelusta

EY:n asetuksen N:o 2887/2000 ja viestintämarkkinalain 18 § 3 momentin perusteella Soneran tilaajayhteyksistä perimien maksujen tulee olla tasapuoliset ja kustannussuuntautuneet. Liikenneministeriön päätöksen kiinteiden televerkkojen tilaajayhteyksien vuokraamisesta teleyrityksille (468/1997) 7 §:n mukaan tilaajayhteyksistä voidaan antaa tasapuolisia ja kustannuksiin nähden kohtuullisia määräalennuksia. Näitä säännöksiä sovelletaan maksuihin niillä maantieteellisillä alueilla, joilla Soneralla on huomattava markkinavoima paikallisessa teletoiinnassa. Liikenneministeriön päätös eräistä Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä tarkoitetuista telemaksuista (1300/1997) sisältää vastaavat säännökset kiinteiden yhteyksien hinnoittelusta.

7.2.1 Hinnoittelurakenne ja tasapuolisuus

Voimassa olevat säännökset eivät sääntele sitä, millainen tilaajayhteyksistä ja kiinteistä yhteyksistä perittävien maksujen rakenteen tulee olla. Viestintäviraston näkemyksen mukaan tilaajayhteydet ja kiinteät yhteydet voidaan hinnoitella Soneran käyttämällä tavalla alueellisesti ja perimällä kytkentämaksut

¹² [...] -symbolilla merkityt tiedot on poistettu liikesalaisuuksina.

yhteyskohtaisesti. Kuntien käyttäminen aluejaon pienimpänä yksikkönä on perusteltua, sillä alueiden rajojen yksikäsitteinen määrittely muilla tavoin on vaikeaa. Tarvittavan verkon kustannukset liittymää kohden riippuvat asukastiheydestä, joten sen käyttöä alueiden luokitteluun voidaan myös pitää perusteltuna.

Sonera käyttää samaa hinnastoa sekä omalle telepalveluyritykselleen että muille teleyrityksille. Tältä osin teleyritysten kohtelu on myös tasapuolista.

7.2.2 Hintojen kohtuullisuus kustannuksiin nähden

Soneran hinnastot

Kun Telepohja teki selvityspyyntönsä, Sonera oli juuri nostanut tilaajayhteyksistä ja liityntäverkon kiinteistä yhteyksistä perimiään maksuja. Hinnastossa, joka tuli voimaan 1.1.2000, kuukausivuokrat nousivat 1.1.1998 voimaan tulleeseen hinnastoon nähden noin 12 % ja asennusmaksut yhteystyypistä riippuen noin 20-70 %. Myös alennusporrastusta muutettiin nostamalla alennuksiin oikeuttavia vuosilaskutusmääriä. Sonera kuitenkin peruutti tämän hinnaston voimaantulon 17.4.2000 päivätyllä ja takautuvasti 1.1.2000 voimaan tulleella hinnastolla, jossa edellä mainittujen tuotteiden alentamattomat maksut olivat samat kuin 1.1.1998 voimaan tulleessa hinnastossa ja alennusporrastusta muutettiin pienentämällä oleellisesti alennuksiin oikeuttavia vuosilaskutusmääriä. 1.1.2001 voimaan tulleessa nykyisessä hinnastossa ei edellä mainituista tuotteista perittäviin maksuihin tehty muutoksia. Vain alennusperusteisiin tehtiin merkitykseltään vähäinen muutos. Soneran alennusporrastuksia sen eri hinnastoissa on kuvattu liitteessä 1.

Asennus- ja siirtomaksu

Soneran asennus- ja siirtomaksut on määritelty kattamaan tilaaja- ja kiinteiden yhteyksien tilauksien toimittamisesta välittömästi aiheutuvat keskimääräiset kustannukset. Soneran selvitys 13.3.2000 sisältää arvion näistä kustannuksista. Kustannuksia aiheutuu tilauksen käsittelystä, hyväksynnästä, vahvistuksesta ja johtotilauksesta sekä varsinaisesta asennustyöstä. Alueelliset erot kustannuksissa johtuvat pääosin matkakustannusten eroista. S.O-yhteyksillä asennuskustannuksia lisäävät myös parien valintatyöt.

Viestintävirasto katsoo, että saatujen selvitysten perusteella voimassa olevan hinnaston asennusmaksut ovat kohtuulliset kustannuksiin nähden.

Vuokra

Vuokramaksuilla katetaan muut kuin asennus- ja siirtomaksuilla katettavat kustannukset.

Soneran selvitys 13.3.2000 sisältää kaksijohtimisten O- ja S.O-tilaajayhteyksien hinnoittelulaskelman (liite 2).

Hinnoittelulaskelmassa lähtökohta pääomakustannusten ja poistojen määrittämiseen on verkon jälleenhankintahinta. Jälleenhankintahinta on laskettu kullekin hinnoittelualueelle teoreettisesti olettaen, että verkot

rakennettaisiin nykytekniikalla ja nykyisin suunnitteluperiaattein. Näin laskettuina hinnoittelualueiden verkkojen yhteenlaskettu jälleenhankintahinta on noin [...] % pienempi kuin Soneran laskema jälleenhankintahinta koko tilaajaverkolle verkon todellisen rakenteen ja nykyisten rakentamiskustannusten perusteella. Keskimääräiseksi tilaajayhteyden jälleenhankintahinnaksi Soneraan tilaajaverkoissa tulee noin [...] mk eli

noin [...] €. Soneran selvityksiin sisältyvien verkon rakennetta ja rakentamisen kustannuksia koskevien tietojen perusteella samoin kuin sen perusteella, mitä Viestintävirastolla on tietoja muiden teleyritysten tilaajaverkkojen rakenteesta ja niiden rakentamiskustannuksista, Viestintävirasto pitää Soneran arviota jälleenhankintahinnasta kohtuullisena.

Pääomakustannusten ja poistojen yhteismäärän Sonera on laskenut annuiteettimenetelmällä käyttäen [...] vuoden pitoaikaa.

Tuottovaateena Sonera on käyttänyt [...] %. Soneran mukaan "passiivisiin tilaajayhteyksiin investoitavan pääoman tuottovaade on määritelty [...] %:iin ottaen huomioon mm. investoinnin riski". "Suuri osa Soneran liittymistä sijaitsee muuttotappioalueilla, joten investoinnin riski Soneran osalla on huomattavasti suurempi kuin liityntäverkoissa yleensä. Soneran liittymämäärä vähenee noin [...] % vuosittain." Viestintävirasto katsoo, että Soneran perustelut näin korkealle tuottovaateelle eivät ole riittävät. Koska Sonera on kuitenkin asettanut tilaajayhteyksistä perimänsä maksut siten, että esitetyn laskelman perusteella tuotto jää oleellisesti pienemmäksi kuin [...] %, Viestintävirasto ei katso perustelluksi puuttua Soneran laskelmassa käytettyyn tuottovaateeseen.

Annuiteettimenetelmässä poistot ovat progressiivisia eli kohoavia, jolloin sitoutunut pääoma muodostuu suuremmaksi kuin käytettäessä tasapoistomenetelmää. Ottaen huomioon Soneran itsekin mainitsemat riskit, progressiivisen poistojärjestelmän käyttäminen ei Viestintäviraston mielestä sovellu tilaajayhteyksien hinnoittelulaskelmissa käytettäväksi. Viestintävirasto on omassa arviossaan (liite 3) käyttänyt tasapoistomenetelmää.

Soneran laskelmissa käyttökustannukset ja yleiskustannukset perustuvat kustannus seurannasta saatuihin tietoihin. Viestintävirasto ei ole havainnut huomautettavaa näiden kustannusten osalta.

Pääomakustannukset ja poistot sekä käyttökustannukset on kullakin hinnoittelualueella jaettu O- ja S.O-yhteyksille käytössä olevien yhteyksien suhteessa.

Käyttökustannuksista erä "dataviankorjaus" on kohdistettu vain S.O-yhteyksille. Kustannuserä kattaa ne ylimääräiset käyttökustannukset, joita S.O-yhteyksille taattu O-yhteyksiä parempi palvelutaso aiheuttaa. Viestintäviraston näkemyksen mukaan menettely on kustannuksiin suuntautuvan hinnoittelun periaatteiden mukainen.

Kun kunkin yhteystyyppin kustannukset kullakin alueella on jaettu näiden yhteyksien lukumäärillä, on saatu "yksikkökustannukset efektiivisellä alennuksella [...] %", joista sitten on johdettu varsinaiset yksikkökustannukset lisäämällä niihin [...] %. Soneran lausunnon 28.5.2002 mukaan tämä vastaa myynnistä muille operaattoreille aiheutuvia laskutus- ja muita kustannuksia.

Hinnaston 1.1.2000 vuokrat ilman alennuksia kaksijohtimisille tilaajayhteyksille oli asetettu joko vastaamaan edellä kuvatulla tavalla saatuja yksikkökustannuksia tai niitä jonkin verran alhaisemmiksi. Vastaavat hinnaston 17.4.2000 vuokrat ovat selvästi näitä yksikkökustannuksia alemmat.

Sonera ei ole antanut tarkempaa selvitystä siitä, miten kiinteiden yhteyksien ja 4-johdin tilaajayhteyksien hinnat on johdettu 2-johdin tilaajayhteyksien hinnoista. Hinnat eivät kuitenkaan ylitä niiden toteuttamiseen tarvittavien kahden tilaajayhteyden yhteiskustannuksia.

Viestintävirasto on arvioinut Soneran tilaajayhteyksien kuukausivuokria liitteessä 3 esitetyllä laskelmalla kaksijohtimisista O-tilaajayhteyksistä. Viestintäviraston laskelman lähtötietoina on käytetty Soneran ilmoittamia verkon jälleenhankintahintaa ja käyttökustannuksia. Poistoaikana laskelmassa on käytetty 25 vuotta, mikä Viestintäviraston näkemyksen mukaan vastaa todellista keskimääräistä pitoaikaa. Laskelmassa on Soneran omasta laskelmasta poiketen käytetty tasapoistomenetelmää, joka Viestintäviraston näkemyksen mukaan soveltuu Soneran käyttämää poistomenetelmää paremmin tilaajayhteyksien hinnoittelulaskelmissa käytettäväksi. Sitoutuneena pääomana on käytetty nykykäyttöarvoa eli jälleenhankintahinnan ja tehtyjen poistojen erotusta. Viestintävirasto katsoo, että näin laskettu nykykäyttöarvo antaa kohtuullisen arvion sitoutuneesta pääomasta. Pienten tilaajayhteyksien vuokraamisesta muille teleyrityksille aiheutuvien lisäkustannuksien suhteellisena osuutena on käytetty [...] %.

Viestintäviraston laskelmalla on pyritty löytämään se tuotto prosentti, jolla Soneran kaksijohtimisten O-tilaajayhteyksien keskimääräiset kokonaiskustannukset vastaavat yhteyksistä keskimäärin perittävää vuokraa, kun vuokrataan pieniä määriä tilaajayhteyksiä ulkopuolisille. Laskelman mukaan tuotto sitoutuneelle pääomalle on noin [...] %. Viestintävirasto katsoo, ettei tätä voida pitää kohtuuttomana.

Kun S.O-tilaajayhteyksien hinnoittelulaskelma poikkeaa O-tilaajayhteyksien hinnoittelulaskelmasta vain dataviankorjaus-kustannuserän osalta, tuotto S.O-tilaajayhteyksille on keskimäärin myös noin [...] %. O- tai S.O-tilaajayhteyksistä muodostettujen kiinteiden yhteyksien ja nelijohtimisten tilaajayhteyksien osalta tuotto jää tätä pienemmäksi, koska näiden yhteyksien vuokrat ovat alhaisemmat kuin niiden muodostamiseen tarvittavien kaksijohtimisten O- tai S.O-tilaajayhteyksien vuokrien summat.

Edellä esitetyn perusteella Viestintävirasto katsoo, että Soneran tilaajayhteyksistä ja liityntäverkon kiinteistä yhteyksistä perimät perusvuokrat, joista alennukset lasketaan, eivät ole kohtuuttomia niiden tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin nähden.

Aikaisempien hinnastojen yhteyskilometriä kohden ilmoitetut vuokrat alueverkon yhdysjohto-osuuksista ovat suuruusluokaltaan verrattavissa tilaajayhteyksien vuokraan. Vaikka liityntäverkon ja alueverkon kustannusrakeenne poikkeaa toisistaan, voidaan yhteyksien pituusyksikköä kohden laskettujen yksikkökustannusten arvioida vastaavan toisiaan. Tällä perusteella Viestintävirasto katsoo asiaa tarkemmin tutkimatta myös näiden maksujen olleen kohtuulliset yhteyksien tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin nähden.

Määräalennukset

Liikenneministeriön päätöksen (468/1997) 7 § 2 momentin nojalla tilaajayhteyksistä voidaan antaa hinnaston mukaisesti määräalennuksia, jos ne ovat tasapuolisia ja kohtuullisia suhteessa saavutettavaan kustannussäästöihin nähden.

Soneran selvityksen 13.3.2000 mukaan "Volyyrialennuksien perusteet pohjautuvat 1) verkkotekniikkaan ja -hallintaan, 2) hallinnollisiin sekä 3) myynti- ja markkinointikustannuksiin pohjautuviin asiakaskohtaisiin kustannussäästöihin." Lausunnossaan 28.5.2002 Sonera on esittänyt selvityksen muille teleyrityksille tapahtuvasta myynnistä ja laskutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Pelkästään niiden yhteismäärä on noin [...] % ulkoisen myynnin liikevaihdosta. Tämän perusteella Viestintävirasto katsoo 10 %:n enimmäismäärälennuksen olevan kohtuullinen saavutettavissa oleviin kustannussäästöihin nähden, kun tilaajayhteyksiä myydään isoille asiakkaille, esimerkiksi omalle telepalveluyritykselle.

Soneran lausunnon 28.5.2002 mukaan määrälennusten porrastus perustuu arvioon ulkoisen myynnin kustannusten suhteellisen osuuden pienenemisestä, kun asiakkaan vuokraamien yhteyksien määrä kasvaa. Sonera on arvioinut että sille "muodostuu noin [...] % kustannussäästöt verrattaessa asiakasta, jonka laskutus ylittää 30 mmk/v, pienempään asiakkaaseen, jonka laskutus on alle 0,5 mmk/v." Määrälennustaulukon alennusportaat on Soneran mukaan sovitettu käytännössä hallittavissa olevalla tavalla esitettyjen kustannussäästöjen kanssa.

Määrälennusten porrastus perustuu arvioihin, koska seurantatietoa erilaisten asiakkaiden aiheuttamista kustannuksista ei ole saatavissa. Soneran voimassa olevan hinnaston mukaan 3, 5 ja 10 % alennukset saadaan keskimäärin jonkin verran suuremmalla vuokrattujen yhteyksien määrällä kuin Elisa Networks Oy:llä, jonka tilaajayhteyksien hinnat Viestintävirasto on päätöksessään 29/531/98, 28.11.2001 katsonut säädösten mukaisiksi. Ottaen huomioon, että Soneralla on tilaajayhteyksiä myyviä toimipisteitä huomattavasti useammalla paikkakunnalla kuin Elisa Networks Oy:llä, on oletettavissa, että kustannussäästöt Soneralla kertyvät keskimäärin hitaammin. Tämän vertailun perusteella Viestintävirasto katsoo, että myös Soneran voimassa olevan hinnaston alennusporrastus perustuu riittävällä tarkkuudella arvioituihin kustannussäästöihin.

Edellä esitetyn perusteella ja koska Sonera soveltaa samaa hinnastoa kaikkiin teleyrityksiin ja myös myyntiin omalle telepalveluyritykselle, Viestintävirasto katsoo, että hinnaston mukaiset määrälennukset ovat tasapuolisia ja kohtuullisia suhteessa saavutettaviin kustannussäästöihin.

8 VIESTINTÄVIRASTON RATKAISU

EY:n asetus 2887/2000 sekä kansallinen viestintämarkkinalainsäädäntö edellyttävät, että huomattavan markkinavoiman omaavan teleyrityksen tilaajayhteyksien hinnat perustuvat kustannuslähtöisyyteen. Edellä esitetyn perusteella Viestintävirasto katsoo, että huomattavan markkinavoiman omaavan Soneran voimassa olevat tilaajayhteyksien hinnat ovat lainsäädännön edellyttämällä tavalla kustannuslähtöisyyteen perustuvia.

Viestintävirasto ei ole havainnut Soneran noudattamissa tilaajayhteyksien vuokraamisperiaatteissa viestintämarkkinalainsäädännön vastaisuutta. Viestintävirasto katsoo, että Sonera ei ole toiminut voimassaolevien säännösten vastaisesti lopettaessaan alueverkossaan uusien vuokrasopimusten tekemisen metallijohtimisista yhdysjohto-osuuksista kohteissa, joissa se on päättänyt romuttaa valokaapelilla korvatusen metallisen kaapelin silloin, kun uusien vuokrasopimusten tekeminen oman telepalveluyrityksen kanssa on myös lopetettu.

Tämän johdosta asia ei edellytä toimenpiteitä ja Viestintävirasto poistaa asian käsittelystä.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

Talousvalvontapäällikkö

Johanna Juusela

Lakimies

Kreetta Simola

LIITTEET Soneran myöntämät alennukset liityntäverkon tuotteista, liite 1
Soneran laskelma 13.3.2000 tilaajayhteyksien kustannuksista, liite 2
Viestintäviraston laskelma Soneran 2j-O-tilaajayhteyksien vuokran
kohtuullisuudesta, liite 3
Valitusosoitus, liite 4

JAKELU Sonera-konsernin yritykset Sonera Oyj, Sonera Carrier Networks Oy ja
Sonera Entrum Oy (salassa pidettävä päätös)
Telepohja Oy (julkinen päätös)

TIEDOKSI (julkinen päätös)

Liikenne- ja viestintäministeriö/Viestintämarkkinaosasto
Kilpailuvirasto
Finnet-liitto ry
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto Ficom ry

LIITE 1

SONERAN MYÖNTÄMÄT ALENNUKSET LIITYNTÄVERKON TUOTTEISTA

Seuraavaan taulukkoon on koottu Soneran neljässä viimeisessä liityntäverkon tuotteiden hinnastossa esitetyt alennustaulukot tilaajayhteystuotteista.

hinnasto	1.1.2001	1.1.2000	1.1.1999	1.1.1998
laskutus/milj.mk	alennus *)	alennus **)	alennus ***)	alennus ***)
0,5	1 %	1 %		
1	2 %	2 %		
2	3 %	3 %		
4	4 %	4 %		
5			1 %	1 %
7	5 %	5 %		
10	6 %	6 %		
15	7 %	7 %		
20	8 %	8 %		
25	9 %	9 %		2 %
30	10 %	10 %		
50			2 %	
75				3 %
100			3 %	
125				4 %
200			4 %	5 %
275				6 %
300			5 %	
350				7 %
400			6 %	
450				8 %
500			7 %	
600			8 %	9 %
700			9 %	
800			10 %	10 %
900			11 %	
975			12 %	

*) Alennusperuste vuosilaskutus liityntäverkon tuotteiden kuukausivuokrasta

***) Alennusperuste) vuosilaskutus liityntäverkon tuotteista

***) Alennusperuste vuosilaskutus hinnaston tuotteista

LIITE 2

SONERAN LASKELMA 13.3.2000 TILAAJAYHTEYKSIEN KUSTANNUKSISTA

Kustannukset per tuoteryhmä, Mmk/

	Tuoteryhmä						Yhteensä	
	Passiiviset tilaajajohdot							
	O-laatu, taajama	O-laatu, haja- as.a. I	O-laatu, haja- as.a. II	S.O- laatu, taajama	S.O- laatu, haja- as.a. I	S.O- laatu, haja- as.a. II		
Pitoaika (v)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		
Tuottovaade %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		
<i>Pääoma-arvojen suhde O-taaja- maan</i>	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		
Verkon jälleenhankintahinta	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk
Pääomakustannus	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
Poistot	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
Käyttökustannukset yhteensä	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
Kustannukset yhteensä	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	Mmk/v
Yksikkökustannukset, efektiivisellä alennuksella [...] %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		mk/kk
YKSIKKÖKUSTANNUKSET	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	mk/kk
Ero yksikkökustannusten ja hinnaston painotetun keskiarvon välillä	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %		
SONERAN LISTAHINTOJEN PAINOTETTU KESKIARVO¹³	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		mk/kk
Soneran voimassa oleva listahinta, tilaajayhteys 2-johdin	74,00	102,00	140,00	85,00	126,00	163,00		mk/kk
Soneran voimassa oleva listahinta, tilaajayhteys 4-johdin				133,00	183,00	265,00		mk/kk
Soneran voimassa oleva listahinta, kiinteä yhteys 2-johdin	84,00	126,00	158,00	102,00	134,00	176,00		mk/kk
Soneran voimassa oleva listahinta, kiinteä yhteys 4-johdin				149,00	192,00	295,00		mk/kk
Soneran yhteyksiä	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...] kpl
Soneran yhteyksiä/km²	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	kpl/km ²
Asukkaita/km²	54,61	8,55	3,7	54,61	8,55	3,7		as./km ²

¹³ Hinnasto 1.1.2000, jonka Sonera perui 17.4.2000 päivytyllä hinnastolla

LIITE 3

VIESTINTÄVIRASTON LASKELMA SONERAN 2j-O-TILAAJAYHTEYKSIEN VUOKRAN KOHTUULLISUUDESTA

Taulukon sisältämässä laskelmassa on etsitty se tuotto prosentti, jolla Soneran kaksijohtimisten O-tilaajayhteyksien keskimääräiset kokonaiskustannukset vastaavat keskimääräistä niistä perittävää vuokraa, kun vuokrataan pieniä määriä tilaajayhteyksiä ulkopuolisille. Laskelmassa on Soneran omasta laskelmasta poiketen käytetty tasapoistomenetelmää ja sitoutuneena pääomana on käytetty nykykäyttöarvoa, joka on laskettu kaavalla $JHH * (n-1)/2n$, missä JHH = jälleenhankintahinta ja n = poistoaika. Muut kustannustiedot ovat Soneran oman laskelman mukaiset. Laskelman mukaan tuotto sitoutuneelle pääomalle on noin [...] %.

	hinnoittelualue				
	taajama	haja I	haja II	yhteensä	
Pitoaika			25		vuotta
Tuotto prosentti			[...]		%
Verkon jälleenhankintahinta	[...]	[...]	[...]		[...] mmk
Verkon nykykäyttöarvo mmk [$JHH * (n-1)/2n$]	[...]	[...]	[...]		[...] mmk
Poistot	[...]	[...]	[...]		[...] mmk
Tuotto	[...]	[...]	[...]		[...] mmk
Käyttökustannukset yhteensä	[...]	[...]	[...]		[...] mmk
Tuotto, poistot ja käyttökustannukset yhteensä	[...]	[...]	[...]		[...] mmk
O-tilaajayhteyksien lukumäärä	[...]	[...]	[...]		[...] kpl
Tuotto, poistot ja käyttökustannukset/tilaajayhteys	[...]	[...]	[...]		[...] mk/kk
Yksikkökustannukset, kun ulkopuoliselle myynnin lisäkustannukset ovat [...] % kokonaiskustannuksista	[...]	[...]	[...]		mk/kk
Soneran voimassa oleva vuokra ilman alennuksia 2j-O-tilaajayhteydelle	66,00	91,00	125,00		mk/kk
Yhteysmäärillä painotettu vuokra 2j-O-tilaajayhteydelle					[...] mk/kk